

૭૧૫૬

૭૧૫૬

૧૪ ૧૦૨

શ્રી
પંચાવનનો પોકાર
અને
છપનનો સપાટો.

સ્ત્રી પ્રસિદ્ધ કરનાર.
ધીરજરામ ધનેશ્વર ભટ.
ઠભોલ વાશી.

કુરિજન સફળે દુઃખ દે, સજન કરે છે સ્થાય.
મધર ખેલો વીણુ હવે, બીજો નહીં ઉપાય.

અમરકાવાદ મંત્રો,

કોમળી વાડીના ખેડા ઉપર શા. કમલસહાય ગુલાબચંદ
પેલાના પી ચંદ્રમકાશ પ્રાણિકા પ્રેમમાં લખ્યો.

સંવત ૧૮૫૫.

અને ૧૮૬૮.

કીમત ૦—૧—૦.

16 108
1885

૭૧૫૬

પંચાવનનો પોકાર અને છપનનો સપાટો.

મંગળા ચરણ.

દોહરા

પ્રણમું શ્રી પરબ્રહ્મને, વન્દું વારંવાર;
વિશ્વ વિષે પ્રષ્ટિ થવા, સમરે સૌ ફીરતાર. ૧
ચક્રો મેઘ થવા ચહે, મોર મેહ ઉચ્ચાર;
સૃષ્ટિ પર પ્રષ્ટિ કરો, છવન જીગદાધાર. ૨

મદહાર.

બોલે બોલે દાદરવા ધન બોલે. એ રાગ

મહારાજ મેઘ કૃપા કરીએ. (૨)

દુનીયાંની અરજ ઉરે ધરીએ.—ટક

સકળ સૃષ્ટિના સરજનહારા, (૨)

દ્વિકર જોડી ચરણે નમીએ.

મહા. ૧

રવિ, અગસરને મળતાં વારે, (૨)

જન આદિ શાન્ત ચીતે ફરીએ.

મહા. ૨

અઠી માસ ઉપરાંત થયા છે, (૨)

કહો ધીરજ કેમ હવે ધરીએ.

મહા. ૩

પાપી પંચાવન સાલ નઠારી, (૨)

ભુખ દુઃખ તણે ફડકે મરીએ.

મહા. ૪

ધીરજરામ કહે મહારાજ, (૨)

હવે મહેર કરો એમ ઉચરીએ.

મહા. ૫

(૨)

મેધરાજ કહેછે.

દોહરા.

કવિ જન મુજને શું કહો, કહો જગતને કાંઈ;
 દોષ હુમારો નહીં કંઈ, દોષ જગતની માંઈ. ૬

મોટા ખોટા હોય નાં, જુઓ વિચારી જન;
 જગ મતલબિયું જાણીને, નહીં મતલબિ પરજન. ૭

આવેથી દુઃખ છે મને, ન આવે દુઃખ હોય;
 ઘણું વરસતાં ગાળ દે, ન આવે પણ સોય. ૮

શું મારે કરવું હવે, કહો મુજને કવિરાય;
 હું ગભરામણમાં પડ્યો, પરજન કેમજ થાય. ૯

કવિ કહેછે.

જગત તમારાં છોકરાં, તમે જગતના તાત;
 કપૂત થાએ છોકરાં, પણ નવ હોએ માત. ૧૦

એ કેવલ સમ આપને, અમે વિનવિએ આજ;
 દોષ જરિ નહીં રાખતાં, મેર કરો મહારાજ. ૧૧

મેધરાજ કહેછે.

દોહરા.

એ મનમાં નવ ધરં અમે, પણ વિપરીત બહુ થાય;
 બેઠી રાખે બાપ ત્યાં, મુજથી કેમ અવાય. ૧૨

મામે ભાણી ભોગવે, સસરો વહુની સાથ;
 નીતી ભંગ થયો ઘણો, નહિં મારે કંઈ હાથ. ૧૩

યજ્ઞ, યાગ સૌ વહી ગયા, નહીં ધરમ કે પુન્ય;
 સમ ખાઈને હું કહું, એમાં નહિં કંઈ ન્યુન. ૧૪

આર્ય ભૂમિ ઉપર બહુ, ગો બ્રાહ્મણ બે હાલ;
 વળી અનીતી આદરે, અબળા પર તત્કાલ. ૧૫
 વણિક લોભિ થઈ ધર કરે, બ્રાહ્મણ માગે લિખ;
 મુરવીર ક્ષત્રી સુધ ગયા, શું મુજને દયો શીખ. ૧૬
 પૈસા કેરા પંથ સૌ, સૌ પૈસાને ચા'ય;
 અમલદાર પૈસા વડે, તોલે છે અન્યાય. ૧૭

વણીકની છેતરપેંડી.

મનહર છંદ.

અભણ ધરાક એક વણીક નીવાસ ગયો,
 કરે નાસું આપણે શું બાકી મારે નીકળે;
 આજ મુધી લેવડ દેવડ થઈ કેટલી તે,
 સમજાવો મુજને નાણું ભરું કળે કળે.
 વણીક કહેછે ભાઈ ગણી જે હીસાખ તારો,
 સોળ પંચ્યાં બ્યાસીની બાકી છે તારી આ પળે;
 બ્યાજને વટાવ ગણો ભાવ મોઘો આજ ધણો,
 ગીરવી દાગીનો જે તમારો તે આમાં વળે. ૧૮
 અભણભાઈ તો સુનમુન થઈ ઉભા રહ્યા,
 બાપનું આ બારમું કંઈ પેરે કાઢું કળે;
 ભોગ મારા લાભ્યા કે સંયોગ થયો વણીકનો,
 તણું એ સંયોગ તોતો આપદા સહુ ટળે.
 કહે મેઘરાય સા'ય થાય પ્રભુ ત્યારે બચો,
 નહીંતો વણીક લોહી ચુસતો કળે કળે;
 સાહુકાર ગયા અને સાપના લીસોટા રહ્યા,
 રૂખી ચરચર ચીત આજ મારું આ બળે. ૧૯

પશુપર ધાતકીપણું.

ઈંદ્ર વિજય છંદ.

વિશ્વ વિષે વરસાદ થએ, અન્ન, કલ, કૃષ્ણાદિક પુષ્કળ વાપે,
સૌનું સૌર લખ્યું અન ઈશ્વર, કેમ કરી જન કોઈ ઉથાપે;
એ ઉપરાંત અનેક અહારનું, સાધન શ્રેષ્ઠ રમ્યું જગ વાપે,
તોપણ મરત જનો જીવને, હણતાં જરીએ નહીં અંતર કાંપે. ૨૦
હોહરા.

દયા ધરમનું મૂળ છે, પાપ મૂળ અભિમાન;
સવળા જીવે બાણવા, સરખા એક સમાન. ૨૧

સૌમાં એક વશી રહો, સૌને લાગે જીખ;
જન, પક્ષિ, પશુ ઝાડમાં, જીખ દુઃખ ને સુખ. ૨૨

આ સમય કહું એટલું, સમજો સમસ્યા માંધ;
ઘણી અનીતી આદરે, અમે વરસણું નાંધ. ૨૩

તરફડિયાં મારી તમે, તજશે તુરતજ પ્રાણ;
જીવ હણતાં જે હરખતા, એનું એ એંધાણ. ૨૪

જાનાં છપનાં બહુ કરે, વિધવાઓ ગર્હપાત;
એથી અવનીપર અમે, નહીં આવવા ચા'ત. ૨૫

કહો હવે કહું કેટલું, જરી કશું નહિં બચ;
હણનિતિ છે ત્યાં સુધી, ચીત આવવા ચાચ. ૨૬

મા દિકરીને ગાળ દે, ક્યાં ગર્હ રાંડ, છિનાળ;
એથી આ દુનિયાં વિષે, કેમ પડે નહિં કાળ. ૨૭

જીવ, અધરમ ઝાઝો વધ્યો, વળી પેચ, પરપંચ;
સદ વિધ્યા જરમન ગઈ, જેના નિકળ્યા સંચ. ૨૮

બુદ્ધિ, બળમાં વધી પડ્યા, એ રૂડા ઈંગ્રેજ;
હાય ? હિન્દુઓનું ગયું, સવળું સાચું તેજ. ૨૯

વધ્યા રોગ વેપાર નહિં, પ્લેગ પછાડી થાય;
માર માર કરી માનવિ, હિન્દ ખલાસ કરાય. ૩૦
એ અવસર સમજી અમો, વરસ્યા નહિં તલમાત્ર;
દુઃખ ભેગું દુઃખ ઠેલવું, હીલાં કરવાં ગાત્ર. ૩૧

કવિ કહેછે.

લીલી લીલી ગલાંની વાડી. એ રાગ.

હીલાં ગાત્ર ઢળી ગયા ઢંગ, અમારા આજેરે;
મેઘરાય કરો ક્યારે મેઢેર, ગડગડ ગાજેરે. ૩૨
વાવેતર ન કરાવ્યું કાંઈ, વરસ કેમ જાશેરે;
હાય જીલમ વરતાયો કેર, વલેશી થાશેરે. ૩૩
ઘેર ઢાર ઢાંખરનું જોર, મનુષ્ય પણ ઝાઝારે;
મોટા મોટા જનોનાં માન, ઉતરશે માઝારે. ૩૪
આંખા મહુડા લીંખડાનાં પાન, લાવી લાવી થાક્યારે;
જ્યાં ન મળતાં હશે કંઈ વૃક્ષ, તેનાં પુરાં પાક્યારે. ૩૫
કાંદા ખોદી ખોદી થાક્યા હાથ, હવે કેમ કરીએરે;
દુઃખ દેખ્યું જરી નહીં જાય, ઝુરી ઝુરી મરીએરે. ૩૬
ભોગ ભાગ્યા વીઆણી છે ભેંસ, ખાવા સૌ ખુટ્યુરે;
હીલાં લોકની બગડી નજર, આ આપ્યું કે તુટ્યુરે. ૩૭
રાતે નીરાંતે નહીં ઉંઘાય, દીવસ નહીં ધંધોરે;
વરસ દોઢ કંઈપેરે જાય, જરૂર જોઈએ બંધોરે. ૩૮
નામદાર સરકારનું રાજ, પુરણ પ્રિત પાજેરે;
દેવતપર રાખી રહેમ, આખાદી સંભાળેરે. ૩૯
ગમે તેમ ગણો પણ મેઘ, રાજ બહુ બળીઆરે;
એમના વિના પણ ધંમેજ, સહુ બળભળીઆરે; ૪૦

માટે મેઘરાયા કરો મેહર, ત્યારે લીલા લેહેરરે;
 સૌને આનંદ આનંદ થાય, આચ્છવ ઘેર ઘેરરે. ૪૧
 ભટ ધીરજરામની અરજ, દયા દીલ ધારોરે;
 જાણી જાતનું ઝાઝરું દુઃખ, પ્રેમે શું પધારોરે. ૪૨

કાણીયા વરસાદનાં કૃત્ય.

અરજ સાંભળોને સરકાર.—એ રાગ.

કાણીએ કીધો અજાયબ કેશ,
 આણસાલ કોરો રાખ્યો આ દેશ.—ટેક.
 પુરવ ભણી મુખ કરી પોતાનું,
 ઉભો હરામી નરેશ;
 જમણી આંખથી જરી દેખે નાં,
 લાજ નહિં લવલેશ. કાણીએ. ૧
 જ્યાં જ્યાં દેખે ત્યાં જોર કરે ઝાઝું,
 વરશી રહ્યો છે હુમેશ;
 આ દેશનાં જન આકળાં કર્યાંને,
 ખુમો પડાવી છે ખેશ. કાણીએ. ૨
 પાપી પંચાવન સાલમાં પધારી,
 કીધાં નરમ સૌ ઘેશ
 નજર શનીશર સરખી દીસે,
 એનું મોહું છે કાળું મેશ. કાણીએ. ૩
 ગાજવું ન વીજવું ને મુનમુન રેહવું,
 વાદળમાં રહીને હુમેશ;
 પક્ષો વિચાર એનો સમજ લેજો સૌ,
 દગો કરવાનો આ દેશ. કાણીએ. ૪

કાણીઆ કુંવારો આ કાઢે ધુંવાડો,
કે'છે હું સૌને મારેશ;

દગો કરીને હું દુનિઆં કુઆણું,
સોભીના ધરમાં ભરેશ.

કાણીઆ. ૫

સીસો, સુકો હું દુકાળ પડાવી,
મનમાં અતી મલકેશ;

ધાસ, અનાજ કશું પાકવા દઉં નહીં,
ઉંધો મારે ઉપદેશ.

કાણીઆ. ૬

પ્રણિવિના સૃષ્ટિ મારે તરફડીઆં,
મારે મન નહીં લવલેશ;

વૃષ્ટિ કરીને પણ સૃષ્ટિના જાણજો,
ઉખેડું માથાના કેશ.

કાણીઆ. ૭

ધીરજરામ કહે ધરો ધીરજ સૌ,
સૌના બેલી પ્રભુ શેષ;

અનંત કાળથી આ સૃષ્ટિ આવે ચાલી,
કાણીઆ તું જળ મારેશ.

કાણીઆ. ૮

દોહરો.

આણસાલ વરસાદની, આંખ કાણી છે એક;
કાણાની સંગત થકી, પામ્યા નાશ અનેક.

૯

બેની લડાઈમાં તીજનો ધાણ.

મનહર છંદ.

વાયરોને વરસાદ ખને પડ્યા વાદ માંહીં,
દુનિઆંની દશા કેવી દુખળી દખાય છે;

વરસાદ વાદળને ઘેરી ઘેરી લાવે તહીં,
 વાયરો સપાટે દુર કરી હરખાય છે.
 કદી વરસાદ ખુંદ નાંખવા હિંમત ધરે,
 વાયરાની આગે તો એનાથી ન અવાય છે;
 કહે છે ધીરજરામ મોટાની લડાઈ માંહીં,
 દુનિયાં બિચારી કેવી ઢેપાં ધુળ ખાય છે. ૧
 વાયરો કહે છે અલ્યા વરસાદ પરગણુ,
 તારા પાણી થકી અન, ફળ, ફુલ થાય છે;
 નથા જીવ ઉભા થાય, પૃથ્વી લીલી દેખાય,
 તેને દેખી દેખી તારું ચીત હરખાય છે;
 પણ એણે સાલ તુને કેવું હું દેખાડો આપું;
 સકળ સૃષ્ટિમાં સૌ વાયરોજ ખાય છે;
 કહે છે ધીરજરામ મોટાની લડાઈ માંહીં,
 દુનિયાં બિચારી કેવી ઢેપાં ધુળ ખાય છે. ૨

રાજા.

એણે સાલ વીઘોટી, વેરો કે વળે ઉપજવા,
 આશ નહીં એથી મોટા રાજા અકળાય છે;
 નોકર, ચાકરને પગાર ક્યાંથી આપવાને,
 સરકાર આંકડાનું શેને પુરું થાય છે;
 ઘોડાં ઘેર રાખી ઘણાં મોટા રાજા બની બેઠા,
 ઘાસ, ચંદી વીના ઘોડાં ખુંખારાજ ખાય છે;
 કહે છે ધીરજરામ મોટાએને મોટી પીડા,
 મારી લપડાકો મોડું લાલતો રખાય છે. ૩

સરાફ.

સરાફ કહે છે હવે શેઠાઈ રહેવાની નથી,
 ધીરેલાં જે નાણાં તે તો ધુળધાણી થાય છે;
 વ્યાજ ખાવા ગયા પણ લાજ રે'વી કંઠણ છે,
 આજનો સમય જુઓ મહા દુઃખદાય છે.
 ચોપડા તપાશી જુઓ હુકમનામાંને રૂઓ,
 આખરના કાંકરાની વખત જણાય છે;
 કહે છે ધીરજરામ મોટાઓને મોટી પીડા,
 મારી લપડાકો મોઢું લાલ તો રખામ છે.

૪

વેપારી.

વેપારી કહે છે હવે વેપારમાં કસ નથી,
 રસ કસ ગયા રણ માથે તો તણાય છે;
 દુનિઆમાં દેવા જેવું દુઃખ નહીં બીજું કોઈ,
 એથી ભુંડી ભુખ શેર લોહી તો સુકાય છે.
 ધરાક કહે છે શેઠ ખાવા આપો ઓણ સાલ,
 નહીંતો ધરાકી આ તમારી તુટી જાય છે;
 કહે છે ધીરજરામ શેઠને તો વેઠ પેઠી,
 ધરાક ન સાચવેતો નાણાં ખોટાં થાય છે.

૫

બ્રાહ્મણ.

બ્રાહ્મણ કહે છે ભલી વિદ્યા ભુલ્યા ભાઈ અમે,
 ભીખ માગવાને ઘેર ઘેર ભટકાઈએ;
 માન તોલ અમારાં જે આમળનાં એ તો ગયાં,
 આજ દેકે તણ શેર અમે અથડાઈએ.
 દુધપાક પુરી અને લાડવાની લે'ર મધ,
 મોરાણીનો મારખાઈ અમે અકબાઈએ;

કહે છે ધીરજરામ પાપી આ પંચાવનામાં,
ધરાઈ ધરાઈને જરૂર ધોકા ખાઈએ.

ખેડુત.

ખેડુત કહે છે મારું ખાતર ખરાબ કર્યું,
વળી વણસ્યું છે બીજ વેરી આણુ સાલમાં;
બળદની કીંમતની ઉધરાણી આવી લાગી,
ખાવા ધરમાંહી નહીં ફરું હું ખેહાલમાં,
પાકેલું અનાજ પોર સાલતું જે હતું તે તો,
લીલાચંદ લેઈ ગયા બન્યો હું ખેતાલમાં,
કહે છે ધીરજરામ ખેડી ખેડી મરે ખેડુ,
કાઠા ધડી પાકે વેશ, છાશ છે કપાળમાં.

સીપાઈ.

ખાંડુરી કરકે મેંને બોત કામ ફીએ બડે,
લડાઈમેં જાયકે આ ફીત લગવાઈહે;
નોકરી ઉઠાયકે પગાર બોત પાએ ફીર,
ખર્ચ બ્યાદે હોતહે ન પાઈતો બચાઈહે.
બાલ બચે ચોર બીબી સખકું પોલાવ ચઢએ,
કઠીન જમાના દેખો પુરી એ ભવાઈહે;
કે'તહે ધીરજરામ સુમરો અદલાકું સખ,
છપનેકી સાલમેં એ બુરી મોત આઈહે.

દક્ષણી.

કાય આતા કરાવા મી મુળગા મરું ન જઈ,
પાઉસ ન પડલા મી કુઠે કેલ ચાકરી;
સોલા હાથ સાડી મુજ બાયકો લા પાઈજે,
કોણતરી સાંચું મી શીવા સપથ વાપરી.

ચીકલ ન ઝાલાતો કસાલા ધીર ધરૂં મન,
પુરણ પોળીચી આશ કરો તુપ વાપરી;
મણત ધીરજરામ દક્ષણીલા ફાર દુઃખ,
મીરચ ન મીળલી જવત કરી ભાકરી.

૬

ડાકટર.

કહો ડાકટર દુઃખ દુનિઆમાં વધે તેમ,
દવા દારૂ વાપરવા ચિત હરખાવતા;
અંદરની કોણ જાણે ઉપરનો ડાળ કરી,
મંદગી જોવાને કાજ નાડીઓ દબાવતા.
પ્લેગ જેવા રોગ પડે પછાડી ત્યાં નાસે લોક,
ઠર ઠર કોરન્ટાઇન છાપરાં ઠરાવતા;
કહો છે ધીરજરામ કાળમાંથી નાસતાને,
ડાકટરો કાળરૂપ અધર ફસાવતા.

૧૦

ઢેડ.

ઢેડીઆં કહો છે ધનભાગ્ય આપણાં છે ઓણ,
મરે ઢાર ઝાઝાં તેથી મન મકલાઈએ;
ચોમાસુ છતે કુવાનાં કોસડાં મંડાય એથી,
રૂપીઆંની હાર ગણી ગણી હરખાઈએ.
કાઠું વર્સ આવ્યું એથી આવ જવ ઓછી થઈ,
વેઠને બેગાર લઈ ક્યાંઈ નહીં જાઈએ;
કહો છે ધીરજરામ ઢેડીઆંને ધામધુમ,
અને ઢારવાળા કહો અમો અકળાઈએ.

૧૧

ઢોહરા.

જનમ્યા તો જન્મું સહી, રહે જગતમાં નામ;

- આપ મુવે પિછે કુળ ગઈ, દુનિઆં ફનામુકામ. ૧
- દુનિઆંથી દાતા ગયા, ગયા સુરવીર સત્ય; ૨
- પાપી આ પંચાવને, કાળની કરી અગત્ય. ૨
- દાતા કરણ સમા નહીં, ભીમ સુરવીર ભૂપ; ૩
- હરિશ્ચંદ્ર સત વાદિઆ, રાજ ગયા અનૂપ. ૩
- ભકિતમાં ધરી ભાવને, ભલઆ જેણે રામ; ૪
- નરસી, પીપો, રોહિદા, નહીં જાતનું કામ. ૪
- આજ ગુલામ ઘણા થયા, લુણ હરામી ખોર; ૫
- બુંદ પડે નહીં પૃથ્વિપર, વાદળ રહે ધમધોર. ૫
- પૈસાથી પાણી ચડે, સાત માળપર સે'જ; ૬
- હુનર કળાની હદ નહીં, એવા આ ઇંગરેજ. ૬
- વાદળ ઉપજાવી નવાં, રેલમછેલ કરેલ; ૭
- મુખ્યાઈ માંઈ પ્રયોગમાં, એક ઇંગ્રેજ ઠરેલ. ૭
- પ્રયોગ પૃથ્વિપર ખરા, પણ તે નહિં કરનાર; ૮
- કરનારા નર ક્યાં ગયા, છોં દિલગિરી ધરનાર. ૮
- હશે પૃથ્વિપર કોઈક નર, ધરા વાંઝણી નોંય; ૯
- બહુજ રતન વસુંધરા, ખોજ કરી દયો જોય. ૯
- પણ ઇશ્વર કંત આ દિસે, સમજવા સૌ આજ; ૧૦
- ચોમાસું કોઈ ગયું, નફરને શી લાજ. ૧૦
- ધરમાદા આપે અને પાણું ખેંચવા ચાય; ૧૧
- કે'વો એને ન્યાય કે, કે'વો એ અન્યાય. ૧૧
- જ્યાં અન્યાય વધી પડે, વદિએ કશુ ન વેણ; ૧૨
- ઈશ્વર બેલી સરવના, કાઢે સૌનું ફેણ. ૧૨
- ઘોના પાપે પીંપળો, બળે કે'વત એ સત્ય; ૧૩
- મંઝા બાળ ઉગારિઆં જુઓ પ્રભુની ગત્ય. ૧૩

માટે ધિરજ ધારીને, ધરો હરીનું ધ્યાન;
 તણ સહુ અભીમાનને, ભજો સહુ ભગવાન. ૧૪
 દ્રોપદિને બેસી થયા, પૂર્યાં સભામાં ચીર;
 માએરું મેંતા તણું, ધારએ ધારણ ધીર. ૧૫
 બનવાનું સેજે બને, કર્યું કરું નવ થાય;
 અકળ ગતી ઈશ્વર તણી, કોઈથી નહિ કળાય. ૧૬
 ધીરજરામ ધરિ ધિરને હરદમ રહે હુંશિઆર;
 પ્રભુ પ્રણામ તને કરું, લીલા અપરંપાર. ૧૭

ગરબી.

આવજો, આવજો આવજોરે—એ રાગ.

થાયછે થાયછે થાયછે રે,	
જગમાંહીં જૂલમ ઝાઝો થાય છે.	
મેઘવિના આ જીવ ગભરાય છેરે—ટેક.	
સંવત ઓગણી પંચાવન સાલે,	
દુનિઆં બેહાલ જણાય છે રે.	જગ.
નક્ષત્ર સઘળાં નરમ થયાં હવે,	
મધા તો કોરા ગણાય છે રે.	જગ.
જેઠ, અસાડ અડધો શ્રાવણ ગયો હવે,	
અંધારું કઈ પેરે જાય છે રે.	જગ.
ધણી મારીને ચારને જીવાડે,	
નકટ નારીઓ જણાય છે રે.	જગ.
એનો કદી કેશ ઉભો થયો તો,	
કોરટથી નારીઓ બચાય છે રે.	જગ.
ધરના માલીકતો રખડતા કરેને,	
બીજા માલીક બની જાય છે રે.	જગ.

રોપ ન દેશો કોઈ રોપ ન ધરશો,
લક્ષ્મિ દખીને લલચાય છે રે.

જગ.

જર, જમીન અને જોડના ઝગડા,
મુમત માંહી તણાય છે રે.

જગ.

સાચ વિના સૃષ્ટિમાં વૃષ્ટિ ન થાય કદી,
આવરદા ઓછો મનાય છે રે.

જગ.

થોડા જીવન સારૂ જીઠ વધ્યું ઝાઝું,
કળીનું કામ વખાણાય છે રે.

જગ.

કળી ખિચારો કાંઈ નવ જાણે,
જગમાં ફેળેતી કુટાય છે રે.

જગ.

કરતા અજળ ખેલ કરી આ દખાડે,
સમજીને મન સમજાય છે રે.

જગ.

ઓછી અક્કલના આંધળા ખિચારા,
સાગરમાં ભટકાય છે રે.

જગ.

આવાં વરસ કદી નજરે ન જોયાં,
ચિત એથી છટકાય છે રે.

જગ.

મોટા જનો વેણ જીઠાં વદે છે,
વરસાદ સોગન ખાય છે રે.

જગ.

નીર અપરાધીને નાંખવા કુવામાં,
મસ્ત જનો મલકાય છે રે.

જગ.

સાચા બેલી જેના શ્રીપતિ સમજી,
મારું ત્યાં મન હરખાય છે રે.

જગ.

દુનિઆંને શીર હજી બોલે સમજવો,
સાત ગ્રહો ભેગા થાય છે રે.

જગ.

કારતકે નવું વર્ષ કોણ કાજ આવ્યું,
જીવનમાં શું સમજાય છે રે.

જગ.

લસકરનો ભેદ સહુ ખેદ કરો શાને,

નજરાં આગે આ દેખાય છે રે.

જગ.

ધનવંતર સુત ધીરજરામની અરજ આ,

પરમારથ કાજ ગવાય છે રે.

જગ.

ગરબી

દુનિઆમાં દુઃખ અપાર, કહો કેને કહીએ;

સૃષ્ટિના સરજનહાર, તુજ શરણે રહીએ રેક

દેવ સમાન દીસે ગાયો તે, રૂપીઆમાં વેચાયરે;

તીસ રૂપીએ ચાર થઈ ત્યાં, કહો ગાયો શું ખાય કહો ૧

અનાજ મોંઘુ થયુ અને સૌ, ધંધામાં નહીં સારરે,

જન સઘળાંના જીવ અધર છે, દુનીઆં દુખી અપાર. કહો ૨

જન અપરાધ સામું નવ જોશો, દીન બંધુ દયાળરે;

કરૂણાનિધનું બરદ બળવા, હાંકી કાઢો કાળ. કહો ૩

પીપ ચડયાં પાણીનાં ગાડી, રૂપીઆનાં દશ શેરરે;

પાણી વિના તરફડીઆં મારે, આ શો અકરા કેર. કહો. ૪

ઉતમનો ક્ષણ કોપ રહે છે, પણ આ શું કહેવાયરે;

કર જોડીને કરગરી કહીએ, હવે પ્રભુ બહુ થાય. કહો. ૫

તારી સૃષ્ટિ તું સંહારે, તું ઉત્પન કરનારરે;

લાજ તમારી તમને વાહાલી, નોંધારાં આધાર. કહો ૬

સહન નથી થાતું સુખદાતા, દુઃખને કરજો દુરરે;

અંતરજામી આપ વિનાતો, કેની છે મગદુર. કહો. ૭

જગત વિષે જનમીને બચું, ભક્તિ દયો ભરપુરરે;

સુમતિ સુખ આપો દુઃખ કાપો, વિનતિ આપ હજુર. કહો ૮

જઠરા અગની જોર કરેને, કાળજી કંપી બાયરે;

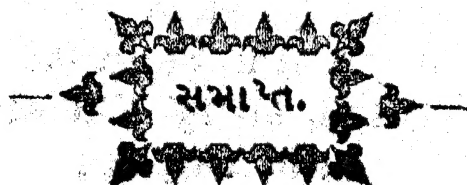
પગની નસો છટકવા લાગી, ડગલું તહીં ભરાય. કહો ૯

પિતા પુત્રીને વેચી પાતાનું, ઉદર ભરવા મહાયરે;
 મરવું એથી અરે મળનું, લાગે ઉદરમાં દહાય. કહો ૧૦
 અન્ન, પાણી ને ધાસ તણે આ, દીસે આજ દુકાળરે,
 મેઘરાયની મેહર વિનાતો, મોઢે નિતરે લાળ. કહો ૧૧
 ધીરજરામ ધીરજ રે'વાને, ગુણ પ્રભુના ગાયોરે;
 ગજની વારે ધાયા એવા, જગની વાહારે ધાઓ. કહો ૧૨
 દોહરો.

ગજને ઉલટું વાંચતાં, જગ સમજાએ જોહ,
 વા'ર કરો વિકુલ હવે, વરસાવી દયો મેહ. ૧૩
 કરવાનું છે કાંઈને, કરો ઉપાયો કાંઈ;
 પાણી ખુબ વલોવતાં, માખણ નિકળે નાંઈ. ૧૪
 પરમારથ કારજ કરો, સરસે સઘળાં કાજ;
 એ કારણુ આ તનમન, દીધાં શ્રી મહારાજ. ૧૫
 શેષી, નાગ, શર, ભુતની, સાલ આવણુ શુભ માસ;
 મુદ પુનમ સોમવાર દી, પુરણ થયો પ્રકાશ. ૧૬

અમ્યુત કેશવં રામ નારાયણં.
 કૃત્ત દામોદરં, વાસુદેવં હરે;
 શ્રીધરં માધવં, ગોપિકા વદ્ધિલં,
 જાનકી નાયકં, શ્રીરામં ચંદ્રં ભજેત.
 બોલો શ્રી રામચંદ્ર દેવકી જય.

જનવંતર કાવ્ય સુધા અમારે ત્યાંથી શેઠડી કીમતે
મળશે, હવે જુલ નકલો બાકી છે.

પાકા પુઠાની કીમત રૂ. ૦-૧૦-૦

કાચા પુઠાની કીમત. રૂ. ૦-૫-૦

રૂપાણ ખરચ રૂ. ૦-૩-૦

આ પુસ્તક અનુલેખ કરવા યોગ્ય છે.

છલોલ--મહીકાંઠા

અમનગર--પાટ

ધીરજરામ ધનેશ્વર ભટ્ટ.
બાઈશ્રીના કામદાર.

